

ਰਿਪੋਰਟਯੋਗ

ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ

ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ

2023 ਦਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰ. 1025-1026

(@ ਐਸ ਐਲ ਪੀ (ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ) ਨੰਬਰ : 12794-12795 of 2022)

ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂਚ ਬਿਊਰੋ

...ਅਪੀਲਕਰਤਾ

ਬਨਾਮ

ਆਰੀਅਨ ਸਿੰਘ ਆਦਿ

... ਜਵਾਬਦੇਹ

ਨਿਰਣਾ

ਐਮ. ਆਰ. ਸ਼ਾਹ, ਜੱਜ

1. ਸਾਲ 2021 ਦੇ 54107 ਅਤੇ 2022 ਦੇ 8233 ਵਿੱਚ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਾਂਝੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਅਤੇ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ, ਸੀ ਆਰ ਪੀ ਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ, ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਸਟੇਟ ਕ੍ਰਾਈਮ ਬਰਾਂਚ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਧਾਰਾ 452,323,365,342,186,225,506 ਅਤੇ 120-ਬੀ ਆਈ ਪੀ ਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਐਫ ਆਈ ਆਰ ਨੰਬਰ ਆਰਸੀ0512020ਐੱਸ0001 ਮਿਤੀ 29.04.2020 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂਚ ਬਿਊਰੋ (ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ.) ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। (ਪਹਿਲਾਂ ਧਾਰਾ 452, 323,

2023 ਦਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰ. 1025-1026

365, 342, 225, 186, 506, 120-ਬੀ ਆਈ ਪੀ ਸੀ ਤਹਿਤ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੰ.195 ਵਜੋਂ ਮਿਤੀ 30.08.2014 ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਫੇਜ਼-1, ਮੋਹਾਲੀ ਵਿਖੇ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ)

2. ਸੀਬੀਆਈ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਏਐੱਸਜੀ ਸ਼੍ਰੀ ਕੇ. ਐੱਮ. ਨਟਰਾਜ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਣਯੋਗ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸੀਬੀਆਈ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਕ੍ਰਾਈਮ ਬ੍ਰਾਂਚ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ 29.04.2020 ਨੂੰ ਐੱਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

2.1 ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 'ਚ ਦੇਸ਼ੀ ਆਰੀਅਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਂ ਤਾਜ਼ਾ ਐੱਫਆਈਆਰ 'ਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਕਤ ਆਰੀਅਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਵੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਦੇਸ਼ੀ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

2.2 ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਵੇਂ ਦੇਸ਼ੀ ਆਰੀਅਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੌਤਮ ਚੀਮਾ ਨੇ ਵਿਦਵਾਨ ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰਿਹਾਈ ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ, ਜੋ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਧਾਰਾ 482 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਉਲਟ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਸਮੁੱਚੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਇੱਕ ਮਿੰਨੀ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

2.3 ਇਹ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੇਸ਼ੀ ਆਰੀਅਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੌਤਮ ਚੀਮਾ ਵਿਰੁੱਧ ਪੂਰੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼

ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼/ਇਲਜ਼ਾਮ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਗਲਤ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਿਆਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਅਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵੀ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣਾ ਦੁਰਭਾਵਨਾਪੂਰਨ ਹੈ, ਭੌਤਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗ਼ਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਜਾਂਚ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਾਂਚ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਨੂੰ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਖ਼ਰਾਬ ਹੈ, ਇਹ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਅਰਥਾਤ ਧਾਰਾ 482 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ।

2.4 ਸ਼੍ਰੀ ਨਟਰਾਜ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਏ.ਐਸ.ਜੀ. ਦੁਆਰਾ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਥੇ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਅਸੀਂ ਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਮ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮਾ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਸੀਬੀਆਈ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।

3. ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਦੇਸ਼ੀ ਆਰਿਅਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਮਹੇਸ਼ ਜੇਠਮਲਾਨੀ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਆਰ ਪੀ ਭੱਟ ਦੁਆਰਾ ਸਖ਼ਤ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਦੇਸ਼ੀ ਗੌਤਮ ਚੀਮਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਹਨ।

3.1 ਸਬੰਧਤ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਦੋਵੇਂ ਮਾਣਯੋਗ ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਹਰੇਕ ਮੁਲਜ਼ਮ ਵਿਰੁੱਧ ਲਾਏ ਗਏ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ਾਂ ਬਚਾਅ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਰੂਪ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਟਿੱਪਣੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

4. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ (discharge) ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਸਾਂਝੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਹੁਕਮਾਂ (Impugned Common Judgment and Orders) ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਤਹਿਤ ਸੀਮਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਸਮੁੱਚੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ।

4.1 ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਸਾਂਝੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ (Impugned Common Judgment and Order) ਤੋਂ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਇੱਕ ਮਿੰਨੀ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਟ੍ਰਾਇਲ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ 'ਤੇ ਮਾਣਯੋਗ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ

ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਧਾਰਾ 482 ਸੀ ਆਰ ਪੀ ਸੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਪਰਾਧਿਕ ਡਿਸਚਾਰਜ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਮਿੰਨੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਸਾਂਝੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ (Impugned Common Judgment and Order) ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਉਹ ਪੜਾਅ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇਸਤਰਾਜ਼ਾ/ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ, ਇਸਤਰਾਜ਼ਾ ਪੱਖ /ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਸਬੂਤ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਤਫਤੀਸ਼ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਵਿੱਚ ਵਾਸਤਵਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦੇ ਪੜਾਅ (discharge) ਅਤੇ/ਜਾਂ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਬਹੁਤ ਸੀਮਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਅੱਗੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਉਪਲਬਧ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਜਿਸ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

4.2 ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ/ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਨਾ ਮੰਦਭਾਗਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਤਫਤੀਸ਼ ਸੀਬੀਆਈ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਹੋਣ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ/ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦੁਰਭਾਵਨਾਪੂਰਨ ਹੈ। ਕੀ ਫੌਜਦਾਰੀ

ਕਾਰਵਾਈ ਦੁਰਭਾਵਨਾਪੂਰਨ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ 'ਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਜਿਸ ਚੀਜ਼ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਇੱਕ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਕੇਸ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਸਮੱਗਰੀ, ਜੋ ਕਿ ਦੇਸ਼ੀ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਵਾਰੰਟੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

5. ਉਪਰੋਕਤ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਜਦੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਮੁੱਚੀ ਫ਼ੈਜ਼ਦਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਾਰੇ ਫ਼ੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਡਿਸਚਾਰਜ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦੇਸ਼ੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫ਼ੈਸਲਾ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ (Impugned Common Judgment and Order) ਗੈਰ-ਟਿਕਾਊ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ।

5.1 ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਸਫਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਹਾਈਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਦੇਸ਼ੀ ਆਰੀਅਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੌਤਮ ਚੀਮਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਚੱਲ ਰਹੀ ਫ਼ੈਜ਼ਦਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਸਾਂਝੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਅਤੇ ਹੁਕਮ (Impugned Common Judgment and Order) ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਜਿਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਮਾਣਯੋਗ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ

ਲਈ ਸਾਰੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਅਤੇ ਬਚਾਅ, ਜੋ ਸਬੰਧਤ ਧਿਰਾਂ ਲਈ ਉਪਲੱਬਧ ਹਨ, ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ।

ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ ਸਾਲ 2014 ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅੱਠ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਬੀਤ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਮਾਣਯੋਗ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਮੌਜੂਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ 12 ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਹੀਂ। ਸੀਬੀਆਈ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਸਬੰਧਿਤ ਮਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੌਜੂਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰੇਗੀ। ਸਾਰੇ ਸਬੰਧਤ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਾਣਯੋਗ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨਾਲ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰਨ।

ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

-----ਜੱਜ

[ਐਮ. ਆਰ. ਸ਼ਾਹ]

-----ਜੱਜ

[ਸੀ. ਟੀ. ਰਵੀਕੁਮਾਰ]

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ

10 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2023.

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Page Nos. 1 to 4 upto point no. 3 translated by Kusum, page no. 5 to 8
i.e. from point No. 3.1 onwards translated by Sangeeta